

УДК 616-08:687.5:615.32:616.5-002

ЗАСТОСУВАННЯ КИСТ АЛЬ-ХИНДІ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ДЕРМАТОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ*Богуцька О.Є., Баракат Яссін***Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна**

Вступ. Рослина кист аль-Хинді досить відома у східних країнах світу. Останнім часом вона стає популярною і на Заході. Офіційна назва рослини латиною *Saussurea Lappa* або *Saussurea Costus*. Вона має ще декілька назв, найбільш розповсюдженими з них є костус, куст та ін. Походить рослина з Індії. На Сході корені та кора рослини застосовують у харчовій промисловості, медицині та косметології [1, 9].

В індійській, китайській та арабській медицині кист застосовується для лікування 100-та захворювань [5, 8]. Завдяки наявності ефірної олії та інших активних речовин, що містяться в коренях рослини, її використовували ще в давнину в китайській та індійській медицині. Про користь кореню для лікування різних захворювань знали також панамські племена. Вони лікували їм застуду, інфекційні захворювання, паразитів, використовували для покращення травлення та ін. [4].

Мета дослідження є вивчення можливості використання *Saussurea Costus* в якості сировини для створення лікарських засобів для профілактики та лікування дерматологічних захворювань.

Методи дослідження. При вивченні даних літературних джерел із застосування рослинної сировини в офіційній та народній медицині для лікування різних дерматологічних захворювань використані аналітичні, логічні, системні методи.

Основні результати. Кист аль-Хинді є найціннішою рослиною східної косметики. Завдяки наявності східного аромату, коріння і кору киста застосовують в парфумерній промисловості для отримання духів і ароматних вод. Рослина містить багато сесквітерпенових лактонов, які широко використовують у парфумерії як ароматизатори і фіксатори запахів [2]. Кист застосовують при створенні різних парфумерних композицій, освіжувачів, масажних засобів для тіла у вигляді масок, скрабів, тоніків, лосьйонів, натуральних кремів [6, 8]. Збудливий аромат рослини є афродизіаком, тому вважається, що духи на його основі містять феромони. Східні жінки роблять з костусу креми, що мають вибілювальний ефект.

Рослину застосовують також для ароматерапії. Ароматерапія з ефірною олією киста практикується у багатьох східних країнах. Кист застосовується для домашньої ароматерапії шляхом додавання декількох крапель олії або витяжки з порошку в арома-лампу. З метою дезінфекції та ароматизації, використовують також корені киста, які підпалюють і обкурюють ним приміщення. Вважається, що ароматні речовини, які виділяються з киста, сприяють зниженню болю і поліпшують самопочуття. Кист додають у воду для оздоровлюючих ванн, але приймати їх потрібно не більше 15-20 хвилин, тримаючи голову і верхню частину тіла над поверхнею [5, 10].

Аналіз даних літератури свідчить, що рослина проявляє антимікробну, фунгіцидну, протизапальну, ранозагоювальну дію, що визначає її широкий спектр застосування для лікування низки захворювань шкіри, волосся та нігтів [2, 5, 7, 8].

Під час аналізу наукових джерел, в тому числі й Державного реєстру лікарських засобів України, було виявлено, що лікарських засобів з *Saussurea Larra*, на фармацевтичному ринку практично немає. Неофіційною лікарська рослина вважається й у багатьох західних країнах. Лікувальні властивості рослини використовуються у східній медицині. В якості сировини в лікарських засобах, в основному, використовують корені та кору рослини. Найбільш розповсюдженим з них є порошок коренів рослини, який отримують шляхом подрібнення сировини та застосовують у різних лікарських та лікувально-профілактичних косметичних засобах. Нижче наведено інформацію з використання рослини для фармакотерапії низки захворювань шкіри, волосся та нігтів.

Антисептичні властивості киста застосовують для лікування акне, фурункулів, мікозів, лишайів, псоріазу та ін. [1, 5, 8]. Костус сприяє загоєнню шкіри і ран. При застосуванні киста проліферація ран відбувається без утворення грубих рубців.

При проведенні кровопускання, яке на Сході відомо під назвою «хіджама», лезо бритви протирають коренем киста. Після маніпуляції, щоб уникнути запалення, кистом обробляють і сам розріз, що значно прискорює процес їх загоєння [1, 5].

Як було зазначено вище, кист проявляє фунгіцидну дію. Його застосовують при грибкових ураженнях нігтів і шкіри. Він не тільки лікує, а й зміцнює нігтьову пластину [8].

З кореня рослини виготовляють порошок, відвари, примочки, отримують олію та інші лікарські засоби, які використовують при проведенні косметичних процедур та лікуванні. Порошок кореня рослини застосовують для лікування проблемної шкіри. Його змішують з медом або оливковою олією. Вважається, що лікувальний засіб зменшує пігментацію і відбілює шкіру [4]. Відваром з кореня костуса змачують серветку, яку накладають на уражену ділянку тіла при шкірних захворюваннях [5].

Порошок кореня використовують у примочках. Його змішують з водою до пастоподібної консистенції. Серветку з лікувальним засобом прикладають на уражену ділянку шкіри під плівку на 10-15 хвилин при ранах і опіках [5, 7, 8].

Другим за поширеністю і частотою застосування лікарським засобом після порошку є олія з кореня рослини. Олію «Кушц-аль-хінді» використовують як у чистому вигляді, так і змішують з іншими маслами, а також застосовують для збагачення складу косметичних і лікувально-профілактичних засобів. В олію екстрагуються різноманітні біологічно активні речовини, що містяться у кореня (хілінін, бензойна кислота та ін.). Завдяки ним олія має антибактеріальну, протизапальну, ранозагоювальну дію [4, 6].

Особливо широко олію костуса використовують у косметології. Вона може застосовуватися в чистому вигляді або її вводять до складу кремів для обличчя і тіла, масок, скрабів, тоніків, лосьйонів. Її також застосовують у засобах

для масажу та обгортання [2, 6, 8]. Крім лікувальних властивостей, у натуральних косметичних засобах олія виконує роль природного консерванту.

Основні косметичні та лікувально-профілактичні властивості олії наступні [2, 6]:

- відбілює шкіру і освітлює веснянки і пігментні плями;
- усуває лупу, зміцнює волосся;
- застосовується при догляді за зрілою шкірою;
- сприяє розщепленню жирів, надає антицелюлітну дію, підтягує контури тіла.

Олія сприяє поліпшенню структури шкіри і волосся [6, 8]. Дезінфікуюча, протизапальна і очищувальна дія олії застосовується для лікування вугрового висипу. Після її застосування шкіра стає чистою і гладкою. Вона є натуральним скрабом: очищає пори шкіри від жиру, відмерлих клітин і відбілює її. При застосуванні олії зменшується роздратування на шкіри, проходять вугрі, тому її, як і порошок кореня, рекомендують для лікування акне і інших захворювань шкіри.

Олію застосовують не тільки в юнацькій косметиці, але і, як було зазначено вище, вона досить часто є компонентом антивікової косметики, так як сприяє відновленню еластичності шкіри. Біологічно активні сполуки олії активують обмінні процеси в шкірі, стимулюють кровообіг, покращують тонус і колір обличчя, розгладжують дрібні зморшки. При регулярному застосуванні шкіра стає свіжою і більш підтягнутою [2, 6]. Для омолодження шкіри олію додають в масляні засоби для масажу (суміші, креми, лосьйони та ін.), які застосовуються в якості розтирань і обгортань.

Як антисептик олію використовують для обробки ран, в тому числі й гнійних. Олія активує процеси регенерації тканин у рані та перешкоджає утворенню рубця. Олію, як і сам корінь, застосовують при проведенні хіджами [2].

Противірусні і фунгіцидні властивості олії використовуються для лікування грибків стопи, лишая, герпесу [2, 6].

Лікарські засоби на основі киста зменшують свербіж шкіри голови, живлять цибулини, усувають ламкість і тонкість волосся [2, 7, 8]. Вони насичують волосся вітамінами. Особливо актуально їх застосування в осінній та весняний періоди. У боротьбі з лупою кілька крапель олії можна нанести безпосередньо на гребінець і провести масаж голови [4]. Використовують олію також у масках і шампунях для зміцнення і лікування волосся від лупи. Після застосування олії волосся набуває блиск і стає шовковистим.

Висновки. Аналіз даних літературних джерел свідчить, що костус досить широко використовується у східній медицині для лікування інфекційних і запальних дерматологічних захворювань. Крім того, корені рослини використовуються при виробництві парфумерних і косметичних засобів у вигляді кремів, масок, лосьйонів тощо. Асортимент лікарських засобів з рослини на ринку обмежується порошком і олією кореня кист аль-Хинді.

Незважаючи на те, що кист аль-Хинді неофіційна рослинна сировина, вона потребує подальшого вивчення та є перспективною для створення лікарських засобів широкого спектру фармакологічної дії.

Список літератури

1. Все способы применения Кыста аль Хинди и Кыста аль Бахри (рецепты, инструкции) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://mir-vostoka.kz/blog/zdorove/polza-i-vred-qyst-hindi> (дата обращения: 30.01.21). – Название с экрана.
2. Гранкина А. Переменчивый костус [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://eastnights.ru/good_morning/peremenchivyy-kostus/ (дата обращения: 30.01.21). – Название с экрана.
3. Кыст аль хинди : свойства и применение [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://barakat-shop.ru/blog/kyst-al-khindi-svoystva-i-primeneniye/> (дата обращения: 30.01.21). – Название с экрана.
4. Кыст аль-Хинди: уникальное целебное растение [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.pozvonochnik.info/text/24/content/464/> (дата обращения: 30.01.21). – Название с экрана.
5. Магомед Расул Исаев. Костус. *Мусульманская медицина*. 2013. № 9. С. 5-48 с.
6. Масло куст-аль-хинди Costus Root Oil Saussurea Lappa нерафинированное [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://arab-shop.ru/arabskaya-naturalnaya-kosmetika/maslo-kustalhind-i-nerafinirovannoe-east-nights.html> (дата обращения: 06.02.21). – Название с экрана.
7. Польза кыста аль хинди [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://docplayer.ru/27285669-Polza-kysta-al-hindi.html> (дата обращения: 30.01.21). – Название с экрана.
8. Порошки Кыст аль хинди и Кыст аль бахри — чудо-лекарство востока <https://islamnur.ru/poroshki-kyst-al-hindi-i-kyst-al-bahri-chudo-lekarstva-vostoka/> (дата обращения: 30.01.21). – Название с экрана.
9. Хессайон Д. Г. Все о комнатных растениях. М. : Кладезь-Букс, 2009. – 256 с.
10. Что такое Кыст аль-Хинди? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.muftyat.kz/ru/qa/kunlar/2020-08-29/32789-что-такое-кыст-аль-хинди/> (дата обращения: 30.01.21). – Название с экрана.
11. Saussurea costus: botanical, chemical and pharmacological review of an ayurvedic medicinal plant [Electronic resource]. – Access mode: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17306480/> (Date of access: 04.02. 2021). – The name from the screen.